

Pohjois-Suomi

Aluehallintovirasto
Opetus- ja kulttuuritoimi

NUORTEN OHJAUS- JA PALVELUVERKOSTOT KAINUUN JA POHJOIS-POHJANMAAN KUNNISSA 2014

Sisältö

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne.....	3
Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kokoonpano	6
Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtävät.....	7
Palveluiden yhteensovittaminen ja seuranta.....	10
Verkostojen toiminta	12
Nuorisotakuu nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työssä	15

Kuvaluettelo

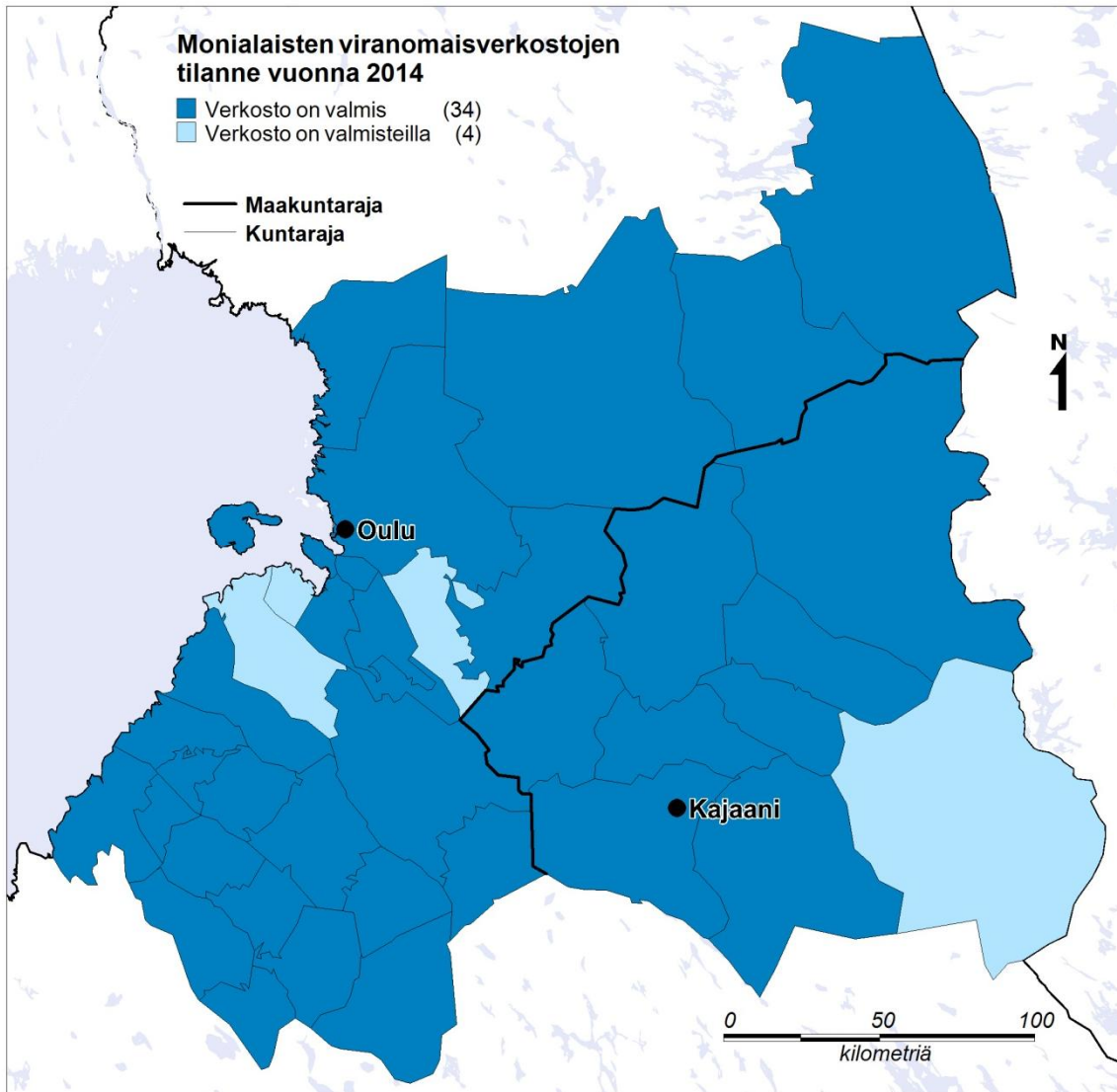
Kuva 1. Monialaisten verkostojen tilanne vuonna 2014 Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla	4
Kuva 2. Nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen tilanne Suomessa v. 2014	5
Kuva 3. Minkä tahon tai kenen päätöksellä kuntasi nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on asetettu?.....	6
Kuva 4. Nuorisolain edellyttämien tehtävien toteuttaminen	8
Kuva 5. Nuorten kasvu- ja elinolotietojen koontiin käytetyt tietolähteet Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla	9
Kuva 6. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen nuorille suunnattujen palvelujen seuranta.....	11
Kuva 7. Verkostojen kokoontumiskerrat vuoden 2013 aikana	12
Kuva 8. Verkoston toiminnan painottuminen erityisryhmiin.....	13
Kuva 9. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston vierailut verkostojen kokouksissa.....	15

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tilanne

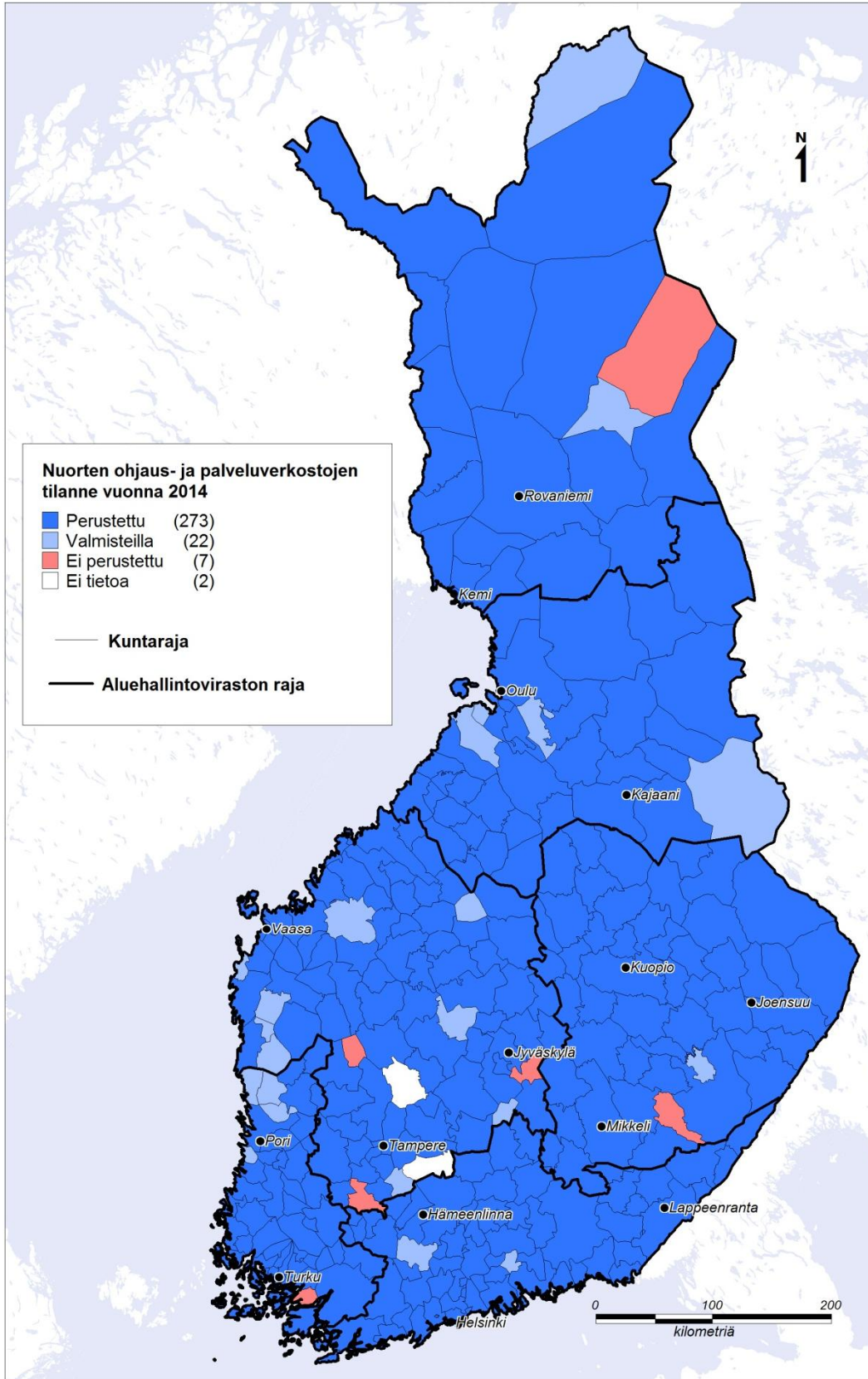
Vuoden 2011 alusta lähtien on ollut voimassa nuorisolain 7 a §, jonka mukaan kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön yleistä suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten. Verkostoon tulee kuulua edustajat opetus-, sosiaali- ja terveys- ja nuorisotoimesta sekä työ- ja poliisihallinnosta. Lisäksi verkostoon voi kuulua puolustushallinnon ja muiden viranomaisten edustajia. Verkosto toimii vuorovaikutuksessa nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa. Kunnat voivat koota myös yhteisen verkoston.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä aluehallintovirastojen nuorisotoimet keräsivät keväällä 2014 tietoja kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen toiminnasta sekä nuorisotakuusta. Kaikki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen kunnat vastasivat kyselyyn. Raportin kuviot ja taulukot perustuvat kyselyyn. Joitakin saatuja vastauksia on verrattu myös valtakunnallisiin tietoihin. Tässä raportissa on hyödynnetty Lapin aluehallintoviraston nuorisotoimen tekemää valtakunnallista raporttia. Edellisen kerran verkostoista kerättiin tietoja vuoden 2013 alussa.

Nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen perustamisen tilanne on erittäin hyvä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella. Ainoastaan neljällä kunnalla verkoston perustaminen on vielä valmisteluvaiheessa. Muilla kunnilla verkosto on valmis. Kuva 1. Manner-Suomessa on vielä seitsemän kuntaa, jotka eivät ole perustaneet verkostoa eivätkä ole sitä vielä valmistelemassakaan. Kuva 2.

Kuva 1. Monialaisten verkostojen tilanne vuonna 2014 Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

Kuva 2. Nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen tilanne Suomessa v. 2014

Kainuussa suurin osa verkostoista on asetettu kunnanhallituksen päätöksellä kun taas Pohjois-Pohjanmaalla lautakunnan. Kaikissa Kainuun kunnissa nuorten ohjaus- ja palveluverkostosta on tehty virallinen päätös, mutta Pohjois-Pohjanmaan kunnista 21 % kunnista ilmoitti, että perustamisesta ei ole tehty päätöstä lainkaan. Kuva 3.

Asettaja	Kainuu %	Pohjois-Pohjanmaa %	Koko maa %
Lautakunta	22	31	31
Kunnanhallitus	44	21	28
Viranhaltija	11	21	19
Kunnanvaltuusto	22	3	5
Muu	0	3	5
Perustamisesta ei ole tehty päätöstä	0	21	12

Kuva 3. Minkä tahon tai kenen päätöksellä kuntasi nuorten ohjaus- ja palveluverkosto on asetettu?

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen kokoonpano

Nuorisolaki säättää selkeästi, mitä toimialoja kuntien nuorten ohjaus- ja palveluverkostoon tulee kuulua. Pakollisia ovat opetus-, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimet sekä työ- ja poliisihallinto. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa tilanne on melko hyvä. Laissa mainittujen toimialojen edustajia puuttuu vielä joistakin verkostoista. Vaikka Pohjois-Pohjanmaan TE –toimisto on nimennyt kaikkiin Pohjois-Pohjanmaan kuntiin edustajan, kaksi vastaajaa ilmoitti, ettei verkostossa ole työhallinnon edustajaa.

Puolustusvoimien edustaja on mukana kahdessa Kainuun kunnassa sekä Oulun kaupungin verkostossa. Seurakunta on mukana kaikissa Kainuun kunnan verkostoissa ja yli 70 %:ssa Pohjois-Pohjanmaan verkostoista. Myös kuntien liikuntatoimi sekä kansalaisjärjestöt kuten 4H-yhdistykset ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto olivat hyvin edustettuina.

Puheenjohtajana toimii yleensä sivistystoimenjohtaja tai jokin muu johtava viranhaltija kuten rehtori, peruspalvelujohtaja tai hyvinvointivastaava. Joissakin kunnissa puheenjohtajana toimii kunnan luottamusmies esimerkiksi kaupunginhallituksen tai

sivistyslautakunnan puheenjohtaja. Neljän kunnan verkostossa ei ole erikseen nimettyä puheenjohtajaa.

Kunnista 42 % ilmoitti, että verkoston sihteerinä toimii nuorisosihteerit tai vastaava. Vastaajista 16 % ilmoitti, että sihteerit ei ole erikseen valittu. Sihteerin tehtäviä hoitavat myös etsivä nuorisotyöntekijä, järjestön edustaja, nuorten työpajan työntekijä, koulukuraattori ja liikuntasihteerit.

Opetustoimen edustajana on yleensä sivistystoimen johtaja tai vastaava. Useassa verkostossa on myös koulujen rehtoreita. Myös opinto-ohjaajia on mukana joissakin verkostoissa. Sosiaalitoiminta edustaa yleensä sosiaalityöntekijä tai perusturvajohtaja. Terveystoiminta edustaa yleisimmin kouluterveydenhoitaja. Nuorisotoiminta edustaa yleensä nuorisosihteerit, nuoriso-ohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä. Työhallinnon edustajat ovat pääsääntöisesti kaikki asiantuntijoita ja poliisihallinnon vanhempia konstaapeleita.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtävät

Nuorisolain mukaan nuorten ohjaus- ja palveluverkostolla on neljä tehtävää, joiden tavoitteena on parantaa nuorille suunnattujen palveluiden keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta:

- 1) koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi
- 2) edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus
- 3) suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi
- 4) edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvien tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.

Kyselyn vastausten mukaan nuorisolain edellyttämistä tehtävistä ensimmäistä on tehty lähes kaikissa kunnissa. Ilman ensimmäisen tehtävän tietoja muita tehtäviä onkin hyvin

vaikea toteuttaa. Niissä kunnissa, joissa verkosto on vielä valmisteluvaiheessa, tehtäviä ei ole vielä tehty. Verkostot ovat tehneet myös muita tehtäviä kuten koulutusten järjestämistä, tiedottamista, nuorten kuulemista sekä nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Seuraavaan taulukkoon on merkitty kuinka monta prosenttia kunnista on toteuttanut kutakin nuorisolain edellyttämää tehtävää. Kuva 4.

Tehtävä	Koko maa %	Kainuu %	Pohjois- Pohjanmaa %
1. Koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi.	83	89	90
2. Suunnitella ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi.	76	78	72
3. Edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvien tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisten kesken.	74	67	76
4. Edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus.	71	67	62
Muita tehtäviä: ohjelmatyö, nuorisotakuu, jne.	22	22	14

Kuva 4. Nuorisolain edellyttämien tehtävien toteuttaminen

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot käyttivät monia eri lähteitä kootessaan tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista. Kouluterveyskyselyt olivat Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla eniten käytettyjä ja paljon oli käytetty myös työhallinnon tilastoja. Etsivän nuorisotyön kyselyn tulokset olivat käytössä lähes 60 % kunnista. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan tiedot eivät poikkeaa valtakunnallisista tiedoista. Lisäksi Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla käytettiin mm. muilta viranomaisilta saatua tilastotietoa kuten puolustusvoimien tietoa Aikalaisä

-toiminnan kautta. Kunnat olivat myös tehneet itse kyselyjä oman kuntansa nuorille ja heidän vanhemmilleen.

Tarkoituksena on, että nuorten ohjaus- ja palveluverkostot vievät kokoamaansa tietoa paikallisen päätöksenteon tueksi ja pohjaksi. Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla 60 % ja valtakunnassa 67 % kunnista oli toiminut näin.

Kuva 5. Nuorten kasvu- ja elinolotietojen koontiin käytetyt tietolähteet Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla

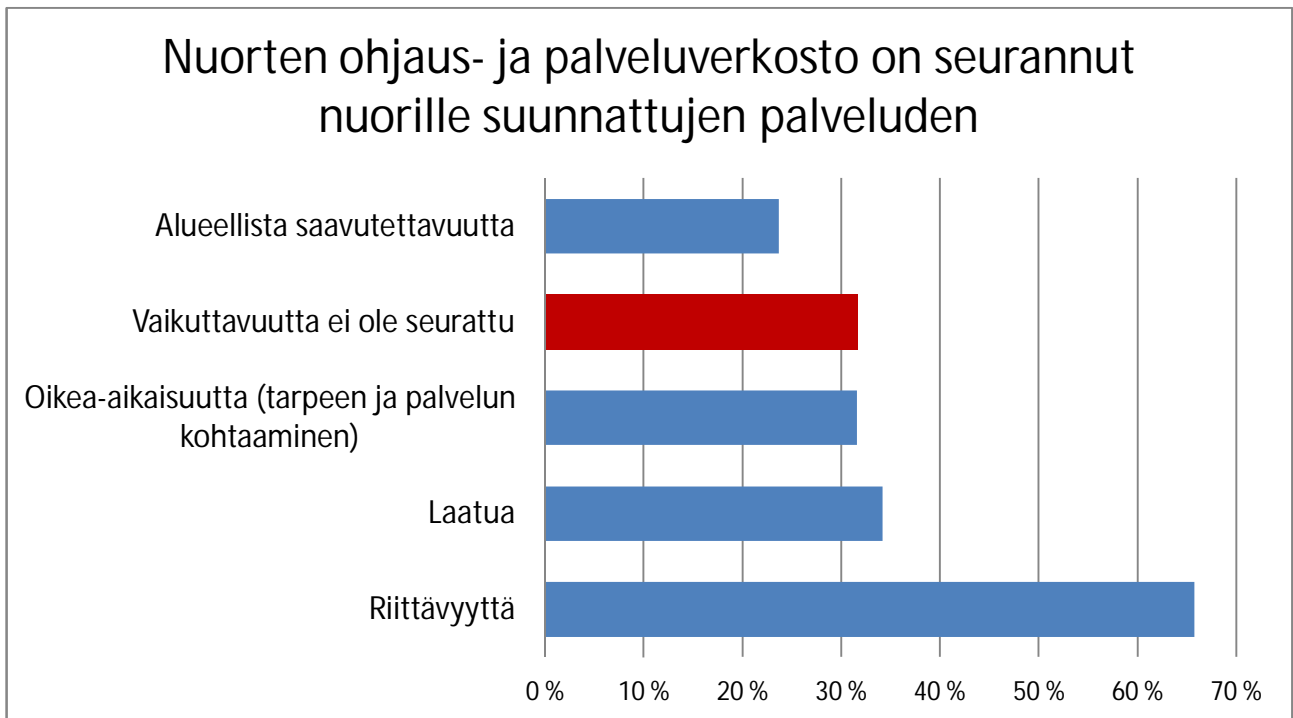
Palveluiden yhteensovittaminen ja seuranta

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen tehtävänä on lain mukaan edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus.

Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla paikallisia palveluja on sovitettu yhteen eri toimijoiden välisenä yhteistyönä. Esimerkiksi urheiluseura, liikuntatoimi, nuorisjärjestö ja nuorisotoimi ovat tehneet yhteistyötä nuorille suunnatussa kerhotoiminnassa. Eri toimintoja on myös koottu saman katon alle niin, että nuori löytää TE -hallinnon, sosiaalitoimen, terveystoimen ja nuorisotoimen palvelut samasta paikasta. Esimerkiksi Oulun kaupungissa toimii Byströmin nuorten palvelut yhdessä osoitteessa, josta nuori löytää nuorisopalvelut, työllisyyden edistämiseen liittyvät palvelut, terveydenhoitopalvelut, sosiaalipalvelut sekä TE -toimiston palvelut. Samoin Kuusamossa toimii ASKEL, josta nuori löytää sekä TE -hallinnon ja etsivän nuorisotyön palvelut.

Lisäksi monessa kunnassa koulut, etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta sekä sosiaalitoimi pitävät säännöllisesti yhteisiä kokouksia, joissa käsitellään nuorten asioita. Pienemmissä kunnissa palvelujen yhteensovittaminen on usein mutkatonta ja helppoa.

Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnista 66 % on seurannut nuorille suunnattujen palvelujen riittävyttä. Koko maassa vastaava osuus on 64 %. Vaikuttavuutta ei ole seurattu 32 % Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kunnista. Kaikista Suomen kunnista 34 % on jättänyt vaikuttavuuden seuraamisen kokonaan. Kuva 6.

Kuva 6. Nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen nuorille suunnattujen palvelujen seuranta.

Palveluiden vaikuttavuutta on seurattu erilaisissa ryhmissä keskustellen. Keskusteluissa käytetään hyväksi asiakkailta tullutta palautetta ja erilaisia tilastoja, sekä raportteja sekä etsivän nuorisotyön seurantatietoja. Pienessä kunnassa yksittäiset tuen tarpeessa olevat ihmiset tunnetaan ja suuremmissa kaupungeissa käytetään apuna kyselyjä ja mm. Kanuunaverkoston tunnuslukuja. Vaikuttavuutta seurataan myös palaamalla seuraavissa kokouksissa edellisen kokouksen sopimukseen ja niiden tuloksiin ja aikaansaannoksiin.

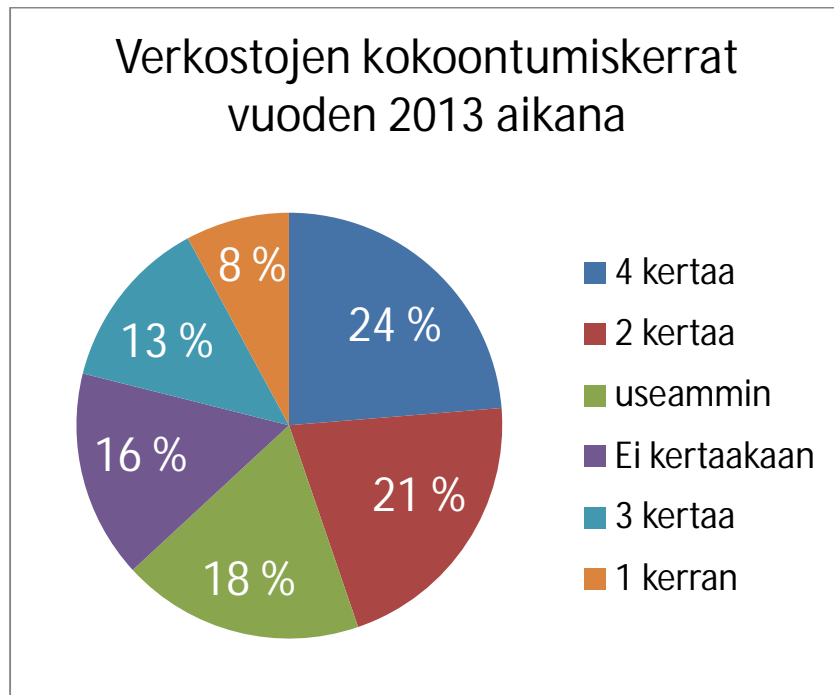
”Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto kokoontuu säännöllisesti 4 x vuodessa: verkosto tarkastelee vaikuttavuutta joka kokouksessa että sitä, pystytäänkö vastaamaan palvelujen tarpeeseen ja tekee tarvittaessa muutosehdotuksia.”

Puolet vastaajista ilmoitti, että kuntaan on kehitetty uusia menettelytapoja nuorten palvelujen ohjautumisen tehostamiseksi ja palvelusta toiseen siirtymiseksi. Vastaajat ilmoittivat, että saattaen vaihto on todettu tehokkaaksi ja helpoimmaksi tavaksi ohjata nuorta. Samalla tieto nuoren tilanteesta välittyy myös muille viranomaisille. Nuorten työpajatoiminnan ja kunnan nuorisotyön välistä yhteistyötä on tiivistetty. Etsivällä nuorisotyöllä on ollut tässä yhteistyön tiivistämisessä suuri rooli.

”Parhaillaan suunnitellaan mallia, jolla nuorten ohjattavuus kunnallisissa tai muissa palveluissa olisi sujuvampaa(Te-toimisto, työpaja, etsivä nuorisotyö, sosiaalitoimi, oppilaitokset+muut viranomaiset. Lisäksi uutta kuntastrategiaa on olleet suunnittelemassa nuorisovaltuustolaiset (nuorten äänen esille tuleminen).”

Verkostojen toiminta

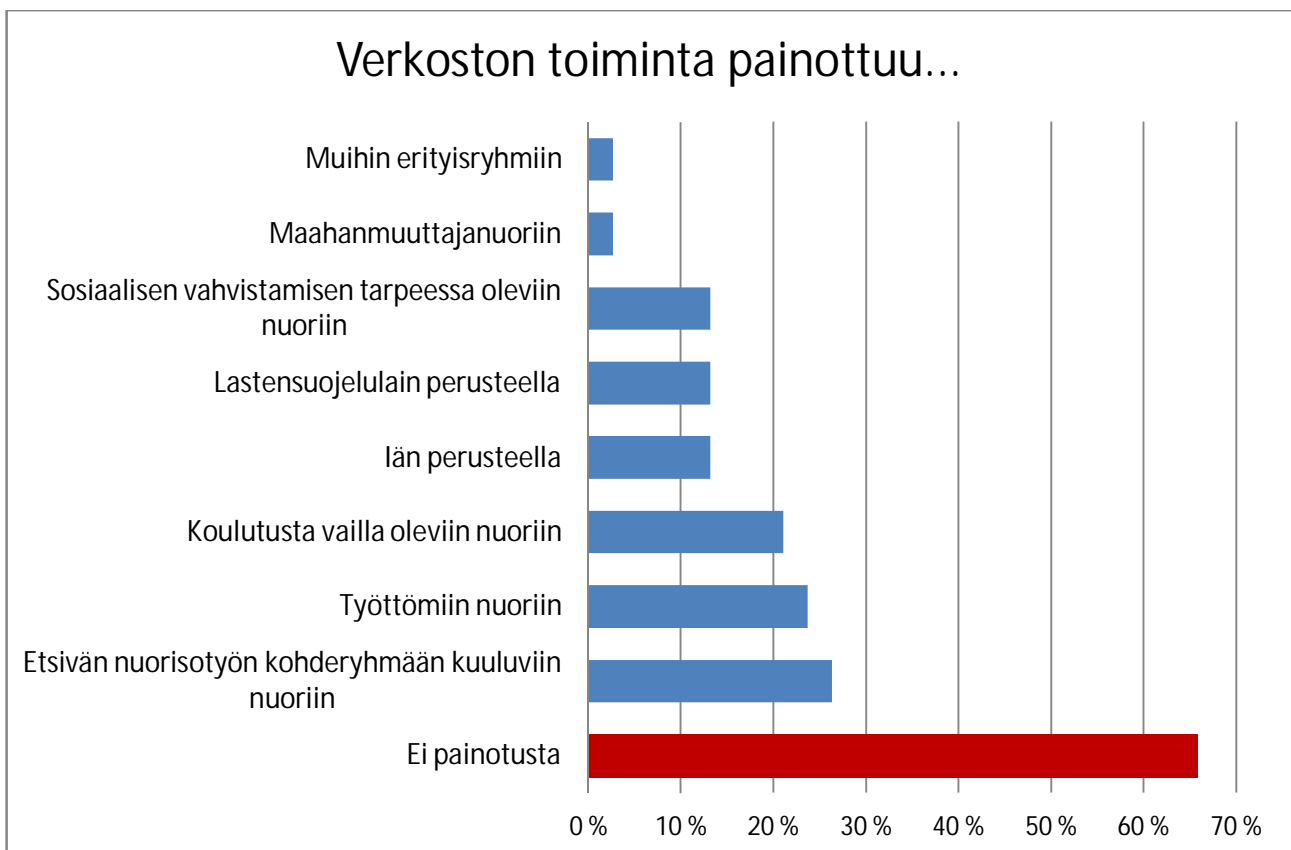
Neljännes Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan nuorten ohjaus- ja palveluverkostoista kokoontui vuoden 2013 aikana 4 kertaa. Kuva 7. Niitäkin verkostoja, jotka eivät olleet kokoontuneet kertaakaan oli 16 % kunnista. Syyksi vastaajat ilmoittivat, että verkosto on aloittanut toimintansa vasta vuonna 2014, verkosto on vielä valmistelussa tai työntekijöiden vaihtuvuuden vuoksi. Kunnista 37 % ei ole sopinut etukäteen montako kertaa verkosto aikoo kokoontua tulevina vuosina. Neljäsosa kunnista aikoo kuitenkin kokoontua jatkossa 4 kertaa vuodessa. Muut kunnat ovat sopineet kokoontuvansa joko kerran, kaksi tai kolme kertaa vuoden aikana.

Kuva 7. Verkostojen kokoontumiskerrat vuoden 2013 aikana

Yhteistyö verkostoihin osallistuvien kanssa on ollut useimmissa kunnissa helppoa. Työryhmien jäsenet ovat motivoituneita ja sitoutuneita toimintaan. Osallistuminen verkoston kokouksiin on ollut aktiivista ja asioita on saatu eteenpäin. Osa kunnista on jo yhdistänyt nuorten ohjaus- ja palveluverkoston esimerkiksi kunnan HYTE eli hyvinvointityöryhmään. Joissakin kunnissa TE -hallinnon edustajan saaminen paikalle on ollut haasteellista, mutta suurimmassa osassa kuntia TE -toimiston asiantuntija on yksi aktiivisimmista osallistujista. Poliisin saaminen työryhmään on myös aiheuttanut jonkin verran ongelmia joidenkin kuntien verkostoille. Ne poliisit, jotka osallistuvat ovatkin sitten aktiivisia ja motivoituneita. Pienemmissä kunnissa on jo totuttu tekemään työtä yhdessä, joten nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työ on ollut luontevaa.

Nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kohderyhmänä ovat kaikki kunnan nuoret. Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla suurin osa verkostoista ei painota toimintaa mihinkään erityiseen ryhmään. Kuva 8. Vain muutama kunta painottaa verkoston toiminnan iän mukaan. Heistä suurin osa painottaa toiminnan 13 - 28 –vuotiaisiin.

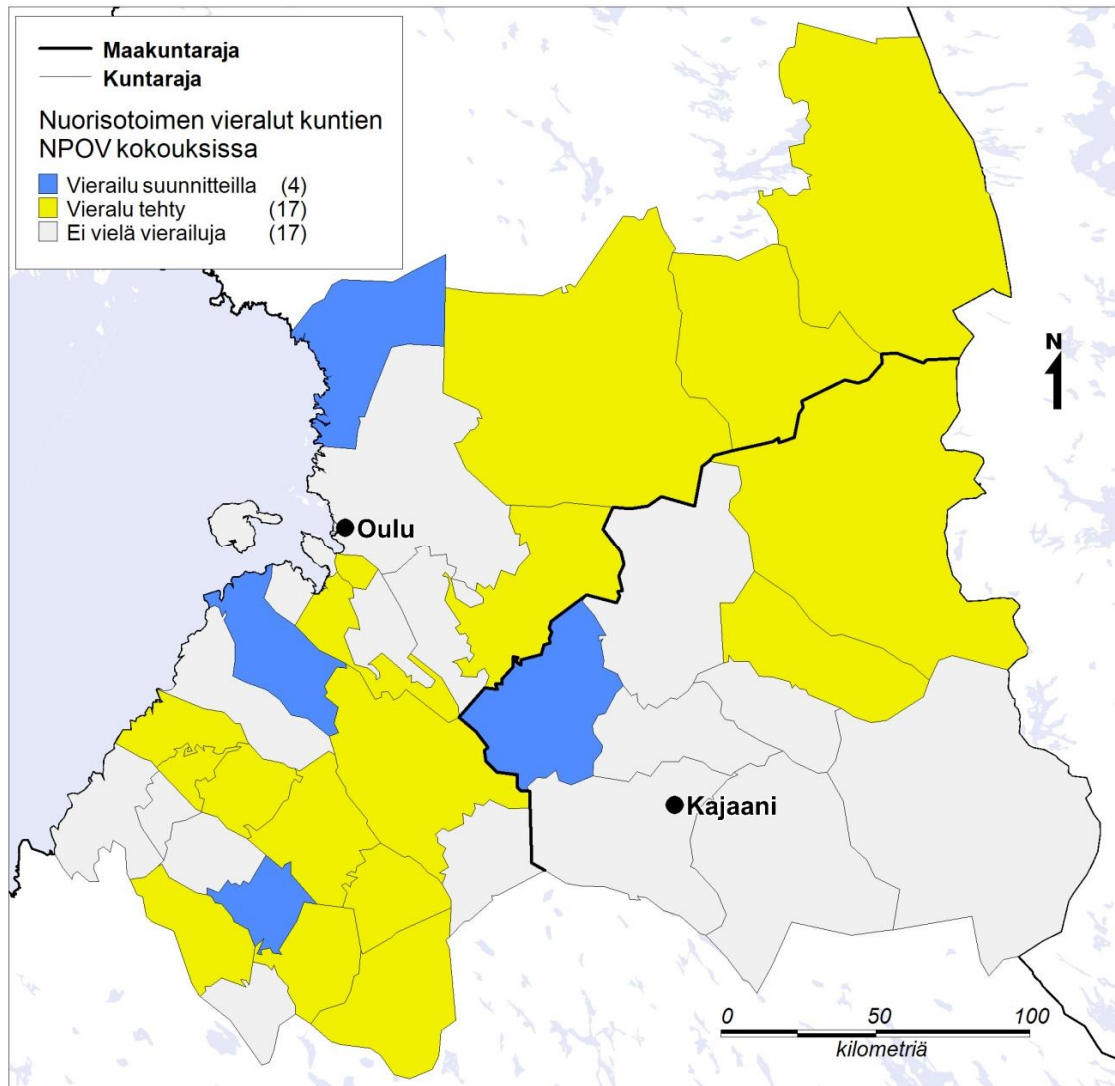
Kuva 8. Verkoston toiminnan painottuminen erityisryhmiin.

Kunnille tehdyssä kyselyssä kysyttiin myös onko paikallinen yhteistyö nuorten asioiden hoitamisessa parantunut sen jälkeen, kun nuorisolain 7 § tuli voimaan. Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla lähes 80 % vastaajista on sitä mieltä, että yhteistyö on parantunut. Vastaajat kertoivat, että keskusteluyhteys on parantunut eri toimijoiden välillä.

”Laki antaa vahvistusta asioiden valmisteluun ja antaa myös uskottavuutta muiden hallinnonalojen silmissä”

Viranomaiset ovat enemmän tietoisia toisistaan ja toisten asiantuntemusta osataan hyödyntää paremmin. Tiedonkulku on myös parantunut ja toimintaan on tullut lisää tavoitteellisuutta. Nuorisotyö huomioidaan paremmin eri verkostoissa. Myös muiden toimialojen tuntemus on parantunut lain voimaantulon jälkeen. Eräs vastaaja toivoi myös, että Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun nuorten ohjaus- ja palveluverkostot voisivat kokoontua yhteiseen kehittämis- / koulutuspäivään ja benchmarkata toisiltaan parhaita käytäntöjä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nuorisotoimi on vierailut vuosien 2013-2014 aikana yhteensä 17 kunnan nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kokouksessa. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella on yhteensä 38 kuntaa, Kainuussa 9 ja Pohjois-Pohjanmaalla 29. Kuva 9. Tilaisuuksissa on käyty nuorisolain edellyttämät tehtävät läpi ja keskusteltu, miten niitä voidaan toteuttaa kunnassa. Aluehallinnon nuorisotoimen edustaja on tuonut jokaisen verkoston kokoukseen myös tämän kyselyn vastaukset ko. kunnan osalta. Näin tuloksia on voitu tarkastella yksityiskohtaisemmin.

Kuva 9. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston vierailut verkostojen kokouksissa.

Nuorisotakuu nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työssä

Nuorten ohjaus- ja palveluverkostot hoitavat nuorisotakuuseen liittyviä tehtäviä yli 70 %:ssa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kunnista. Kaksi kolmasosaa niistä verkostoista, jotka eivät hoida nuorisotakuuseen liittyviä tehtäviä on kuitenkin yhteydessä nuorisotakuun toimeenpanijoihin kunnassa. Nuorisotakuun toteuttamisessa on mukana erityisesti kunnissa toimivat yritykset, yrittäjäyhdistykset sekä nuorisovaltuustot. Joissakin kunnissa myös kansalaisjärjestöt ovat mukana nuorisotakuun toteuttamisessa.

Vastaajat ilmoittivat, ettei nuorisotakuu toteudu täysimääräisesti kuntatasolla. Tähän esitettiin monenlaisia syitä kuten henkilökohtaisten palveluiden puute ja valtionhallinnon puutteelliset toimenpiteet. Pienessä kunnassa nuorisotakuun toteuttaminen on todella vaikeaa, kun työpaikkoja on vähän eikä toisen asteen oppilaitoksia juuri ole lukiota lukuun ottamatta. Eikä kaikilla kunnilla ole edes lukiota.

”Mielestäni nuorisotakuu toteutuu niin hyvin kuin se näinä vaikeina aikoina voi toteutua. Viranomaisyhteistyötä tehdään joustavasti. Lama on vienyt nuorilta työpaikkoja ja myös opetusmenoja on jouduttu ja joudutaan edelleen leikkaamaan.”

”Nuorisotakuun tavoitteet lienevät osin hautautuneet laman syövereihin!”